

Tudósítás az 1871-ik évi egyházi főtanácsról.

Vallásközönségünk legfőbb hatósága, az egyházi főtanács, évi rendes közgyűlését f. év szeptember 3-án és 4-én tartotta meg Kolozsvárt, hová a főtanács tagjai már a megelőzőtt napon szép számmal özszesereglettek egyházkörnyékeinkből. Azt hisszük, kedves dolgot cselekszünk olvasóink legnagyobb része előtt, ha a gyűlés folyamáról lehető részletes tudósítást adunk.

Első nap.

A gyűlés szeptember 3-án reggeli 8 $\frac{1}{2}$ órakor nyílt meg főgondnok mlgs. Kaali Nagy Elek miniszteri tanácsos s püspök mlgs. és főtiszt. Kriza János urak előülések alatt a főiskolában levő egyházi tanácsteremben, még pedig nagy érdemű püspökünknek a következő rövid, de jelentéstartalmas üdvözlő beszédével:

„Köszöntöm főpásztori üdvözléssel az Egyházi Főtanács tagjait, a kik már eljöttek s minden órán érkeznek hozzánk. Isten hozta, Isten hozza a bizton várt kedves atyafiakat, — az egy atya fiait — mind testvéreket: azon egy testnek, mely Krisztus anyaszentegyháza, élő és érző vércsepeit.

Én hiszem, — fölteszem minden igaz hívéről szentegyházunknak, hogy magasztos missióval bíró vallásunk érdekeinek benső mély érzelme, igazi szent lélek buzdította az eljövételre, — az utjokat gátló minden nehézségek legyőzésére a végett, hogy felmutassák szívök és lelkök egészen égő áldozatát itt a mi egyházi központunkban, mint hajdan Izrael hű gyermekei népök egy szentséges helyén; mert lobognak ugyan hazaszerte a mi oltártüzeink, de itt van e szűkebb hazánk fővárosában egyetlen nagyobb-szerű oltárunk, melynek tüzhelyén soha sem szabad kialudni a szent lángnak, a melynek fénylő és hő sugarai egyházunk minden környékére szétterjedjenek; ámde viszont ez elszórt helyekről kell jönni a buzgó lelkek fuvalmának, mely az egyeseket és az egészet átható tüzet folyton élő és éltető lángjaiban fentartsa.

Legyen áldott azért a vallásos szellem tüzeinek minden szikrája, mely egységünk, lelki érintkezésünk e háromszázados főhelyére az atyafiakat ismét özszegegyülekezni buzdította. Ily égi szikrákra — a vallás iránti buzgó szeretet szellemének ápolására — ha valaha, most van szüksége egyházunknak; most van szükségünk az éber vigyázat s a legnagyobb küzdelmekre is mindég kész akarat erős és kitartó lelkére: mert hatalmas ellenei vannak a vallásnak korunk anyagi hajlamában, a mind inkább terjedő erkölcsi romlottságban, a testi és lelki inségben és nyomorban, melyek ellen csak az erkölcsi erőt tápláló s a rothadásnak ellentálló só — az edző vallás lehet a legbiztosabb mentő szer. De ébren kell lennünk azért is; mert a társadalom jelen forrongó állapotában, midőn az erkölcsi világrend minden kérdése mintegy mélyebb felfogásu vita alá kezdett jöni, maga a vallás s az egyház ekkorig kegyelt formái is mind újabb megpróbálás s átalakítás elé néznek: teljes lelkünkkel, minden erőnkkel munkálkodnunk kell nekünk is azon, hogy multunkhoz mérve a léleknek újságában jelenhessünk meg a szebb eszmények után küzdő társak sorában, hogy „megtartva azt, a mi nálunk vagy, senki el ne vehesse a mi koronánkat,“ a melyet mint előharczósai a hitujításnak hordoztunk. Legközelebb pedig ez egyházi közgyűlésünk is legyen a legjobb alkalom a lelki erősödsre s az áldozatkészség gerjesztésére minden eszközök előállítására, melyeknél fogva egyházi éltünk mezejét termékenyebbé s különösen népünk lelki szeméit minél több s tisztább világosság részeseivé tehetjük. És végre buzgó kérésem ez órában a lelkek atyjához, jó Istenünkhöz, hogy adja nekünk jóra törekvő hiveinek mostan is a jó bölcsesség, a józan mérséklet, s főként az atyafiui szeretet tüzét, hogy tanácskozásaink folyama legyen csendes, mint áldásos folyó vizé s legyen jelentékeny hatása vallás-erkölcsi életünk virágzóbbá tételére, s ezzel a jelen egyházi közgyűlést megnyitottnak nyilvánítom.

Ezután marosköri esperest t. Farkas György ur egy rövid imát mondott, a mint itt következik:

Felséges Isten! Minden dolgainknak bölcs intézője! Egybe gyűltünk mostanis mint a te anyaszentegyházadnak választott hivei, hogy dicsőítsük nagy nevedet a te kicsiny sereged iránt minden időben megmutatott atyai gondviselésedért, de egyszers- mint azért is, hogy szivünk és lelkünk egybeolvadt akaratjával szent országod tovább építését s földi intézeteid virágoztatását munkáljuk. Nem akarjuk elásni a talentumot, melyet szent

kereskedés végett reánk bízál, hanem szent lelked segedelmével kezdet emelni és munkálkodni abban, a mi szent dolgaidban még bevégzetlen. — Ő jövel közinkbe mindenütt munkálkodó menyei erőddel és megszentelő áldásoddal, s segélyed hiveid munkásságát, adj nekünk egy szívet és lelket, adj szeretetet, adj értelmünkbe menyei világosságot, és bölcsességet, hogy a te földön vitézkedő anyaszentegyháznak dicsőségét munkálhassuk most és mindörökké. A m e n.

Ezekután elnök ő méltósága a tárgysorozatot a jegyzőkkel felolvastatván, az ülésezések idejét megállítja s mielőtt a tanácskozások megkezdődnének felszólítja azon egyházi tanácsos aait, a kik még esküt nem tettek, hogy azt a szokott módon tegyék le; mire Bartok Zsigmond, radnai orvos; Nagy Sándor h. karácsonfalvi lelkész és Kovács Mihály, kis solymosi lelkész és kereszturkőri jegyző egyházi tanácsosokká felesküsznek. Továbbá a jegyzőkönyvek megvizsgálására esp. T. Farkas György elnöklete alatt a vidéki tagokból bizottságot nevez ki a főtanács azon útasítással, hogy miután három jegyzőkönyv u. m. a közigazgatási, pénztári és főpapi törvénytörvényeségi jegyzőkönyvek lesznek megvizsgálandók, a munka megkönnyítéseért három bizottságra önmagokat oszszák fel és jelen téseikkel a következő napra készüljenek el.

A tárgyalások sorát tulajdonképpen a jövő évben tartandó zsinati főtanács ügye nyitotta meg. Az 1861-ik évben Tordán tartott zsinati főtanács, mely a mint tudva van az egyh. főtanácstól csak annyiban különbözik, hogy papszenteléssel van összekötve, a zsinat tartás ügyét aként szabályozta, hogy az vidéken tartassék még pedig legalább minden negyedik évben egyszer. Ugyanakkor a vidékek sorrendde is megállított. Mely határozatok értelmében a jövő 1872-ik év zsinati év, s helye sepsi miklósvárkőri egyh. környékünk lenne; de miután a nevezett környék készületlenség tekintetéből annak a jövő évről leendő elhalasztását s egyszersmind a maroskőri egyh. környék közgyűlése támogatásával a tordai zsinat határozatának megváltoztatását s a zsinatok tartásának a megváltozott viszonyok s az ekkleziák terheinek folyton növekedő szaporodása okából s levéltárunk kézügybe esésénél fogva is állandó helyéül Kolozsvár kijelölését hozta javaslatba, meghatározott, hogy a jövő évben Kolozsvárt tartassék a zsinat; egyuttal pedig a vidéken tartandó zsinatok végleges eltörlése iránti javaslat közöltessék a többi egyh. környékekkel is, hogy ezek véleményének ki-

hallgatásával és tekintetbe vételével lehessen a közelebbi gyűlés alkalmával ez ügyben újabb szabályozó végzést hozni.

E tárgyalást az E. K. Tanácsnak a múlt főtanács óta tett némely intézkedéseinek előterjesztése követte, a melyek közt különösen az angolhoni és amerikai hitroköninkkal folytatott levelezés általános figyelmet ébresztett. Álljon itt e levelezés, mint fényes bizonyossága azon meleg és barátságos viszonynak, mely évek óta mind szorosabbra fűződik külföldi hitroköninkkal.

I. Angolhoni hitroköninkkal folytatott levelezés.

327 E. K. T. — 1870

Kedves keresztény testvéreik!

Az angliai eseményekről az Inquirer útján értesülünk, de a háboru megkezdése óta nem kapjuk s éppen ezért halogattuk mi is a levélküldést mostanig, ámbár még mind kétséges Londonba jutása.

Az a körülmény azonban, hogy a Manchester New Collegeben az előadások nem sokára megkezdődnek, követeli, hogy e levelet elküldjük. Az önök szivességéből ugyanis ismét egy ifju megy most tőlünk Londonba, a ki talán eddig meg is érkezett. Ez az ifju, Kovács János ur, a ki egy félévig Zürichben volt. Ajánljuk őt is azon szíves pártfogásukba, melyet eddig ott volt ifjaink iránt tanusítottak. Az ő segedelmezése által igen nagy szolgálatot tesznek Önök ügyünknek, miután vallásközönségünk jelen szeptember hó első napján ismét három ifjut választott, a kiket saját költségén fog a külföldi egyetemeken kiképeztetni.

Örömmel értesítjük arról is, hogy a Channing műveiből egy kötet még ez év végén megjelenik magyar nyelven, Angliában tanult tanárainktól fordítva. Mind ebből mind a decemberben megjelenendő Ker. Magvetőből küldeni fogunk önöknek is.

Kolozsvárt sept. 18-án 1870.

(Hivatalos aláírás)

A britt és külföldi unitárius társulat hivatala.

178, Strand, London, W. C. october 13-án 1870.

Uraim és keresztény testvéreik!

Önöknek sept. 18-ról kelt szíves levele felolvastatott a Committee előtt, és az mindig örömet érez, midőn önöktől és Magyarhonban tett minden igaz törekvéseikről hirt vehet, — egyszersmind azt kívánja, hogy Isten áldja meg önök minden fáradozását. Különösen örvendettünk hallani azt, hogy Channing munkáinak

egy kötete korábbi londoni tanítványaink által munkálat alá van véve, és örülni fogunk, ha egy példányt kaphatunk belőle, mikor készen lesz. Mi közelebről 21,000 példányt nyomattunk a Channing műveiből és 20,000-et eladtunk. Önöknek Kovács János nevű tanítványa köztünk van, s mi minden figyelemmel és szivességgel fogunk íranta lenni, a mit önök kívánnak, s azon leszünk, hogy szükségei fedezve legyenek.

Önökkel együtt mi is fájlaljuk azt az iszonyu háborut s nem tudjuk, meddig fog tartani.

De mi nem kételkedünk azon, hogy a Mindenható enynyi emberi életnek feláldozását az emberiség nagy családjának végső javára fogja fordítani, mert az elmúlt időkben a jótékonyság és magasabb polgárisodás szolgáló angyalaivá változtatta a nemzetek szerencsétlenségeit s a rosz kormányzat és zsarnokság démonait. Mi ismét szives és kegyes óhajtásba egyesülünk mindnyájan önök iránt s önök között levő egyházaink iránt.

önöknek hive,
Spears Róbert.

A britt és külföldi unitárius társulat hivatala.

1878. Strand, London. W. C. Nov. 28. 1870.

Püspök főtiszt. Kriza János urnak.

Uram!

Mindnyájan fájdalommal értesültünk szegény Uzoni szerencsétlen haláláról.

Mi gondozzuk és szeretjük az önök fiatal barátját, Kovácsot, s reméljük, hogy ő egyházunknak hasznos tagja lesz.

Ő úgy értesít minket, hogy önök nem kaptak *Inquirer*t 1870 júliusától fogva. Ez ama kör hanyagságának tulajdonítható, a mely azt e hivataltól kapja. Én utána fogok nézni azonnal, hogy az elmaradt számok önöknek elküldessenek egy-két hét alatt. Sajnálom ezt a tévedést, miután mi mindnyájan örvendünk azon, hogy önök szeretik közlőnyeinket.

Adja a mi mindenható atyánk, hogy sziveink szorosabban összefűződjenek az ő legkedvesebb fia Jézus Krisztus iránti közös tiszteletben és engedelmisségben.

őszinte hive
Spears Róbert.

73. E. K. T. — 1871.

A magyarhoni unitáriusok consistoriumától az angliai unitáriusokhoz a britt és külföldi unitárius társulat által.

Kedves atyánkfia az urban!

Régi óhajtásunk vala nekünk Channing műveit magyarnyelvre fordítva az ő vallásos és társadalmi nézeteit honfiainkkal megismertetni. Ez óhajtásunk teljesült is anynyiban, hogy a mult évben

amerikai atyánkfiai által is segítettve Dr. Channing társadalmi tárgyú műveiből egy kötetet magyarra fordítva kiadhattunk; miből midőn négy példányt, az V-ik köt. K. Magvető egy példánynyával, idezárva ezennel önöknek Consistoriumunk nevében megküldeni szerencsénk van, keresztényi szeretettel maradtunk.

az urban szerető atyjokfiai.

(Hivatalos aláírás)

A britt és külföldi unitárius társulat hivatala.

178. Strand, London. W. C. April. 13. 1871.

Püspök főtiszt. Kriza János urnak.

Kedves Uram!

A committee örömmel vette önök levelét, a Channing művei is szerencsésen megérkeztek, és felhivott engemet, hogy érettek köszönetet mondjak és kívánjam, hogy önök becses munkálkodását áldás kísérje. Remélhetjük-e hogy atyánkfiai közül valaki eljön évi gyűlésünkre pünköszt tájban. A predikátorunk amerikai lesz, s várunk barátokat Némethonból, Indiából és Franciaországból. Nagyon örvendenék, ha Magyarhoni atyánkfiai közül is valaki eljöne. Egyszersmind megkivánom jegyezni, hogy mi most egy „Szent ének“ gyűjteményt akarunk kiadni azokból, a melyeket az unitáriusok minden időben és tartományban irtak. Lenne-e ön oly szives, hogy elküldje nekünk mind azokat, a melyeket az önök közt levő unitáriusok e tekintetben irtak a mult három században; és megjelölje azokat, a melyeket czélunkra jóknak tart. Szeretnők, ha ön vagy barátainak valamelyike le tudná fordítani azokat nekünk angol nyelvre, mielőtt elküldenék.

Mi mindnyájan egyesülünk a legőszintébb keresztény szeretetben önök iránt.

önnek hive, Spears Róbert.

Ez utóbbi levél kapcsában előadatott az is, a miről már folyóiratunk t. olvasói értesítve vannak, hogy angolhoni hitrokoninknak jelen évi közgyűlésén csakugyan Brassai Sámuel a fia, mint egyházunk képviselője, jelen volt s az ő szóbeli jelentéséből is örömmel győződött meg E. K. Tanácsunk angolhoni hitrokonink legbensőbb rokonérzelméről.

II. Amerikai hitrokoninkkal folytatott levelezés.

45 E. K. T. — 1871.

A magyarhoni unitáriusok consistoriumától az amerikai unitáriusokhoz, Bostonban székelő committeejök által.

Kedves atyánkfiai az urban!

Igen kedves kötelességet vélünk teljesíteni, midőn Channing munkáinak magyar nyelven kiadott első kötetéből 4 példányt ezen-

nel önöknek megküldünk, s annak történetéről és jövő tervünkről önöket értesíteni kívánjuk.

Általánosan érzett hiány volt eddig nálunk oly philanthropicus ember műve, mint a Channingé. Bár egyes műveit közöltük „K e r. M a g v e t ő” czimű folyóiratunkban, — mindazáltal az érzett szükségét nem pótolhattuk. A mint tehát önök segélye a mult évben megérkezett, azonnal munkába vettük Channing műveinek magyaryelven leendő kiadását. Arról meg voltunk győződve, hogy az egyházi elem szívesen veendi Channing egyházi dolgozatait. De hogy az ő műveinek mentől nagyobb elterjedést eszközölhessünk, czélszerűbbnek láttuk oly művekkel kezdeni meg az ő munkáinak kiadását, a melyek egyetemes társadalmi, nevelési, philosophiai és emberiségi szempontokból biztos befolyást eszközöljenek társadalmunk minden osztályára.

E czélből olyanokat szemeltünk ki az első kötet számára, a melyek, ez idő szerint, olvasó közönségünknek legkedvesebb olvasmányai legyenek, s a világi elemben is kedvet keltsenek Channing munkái iránt, a mely előtte ez ideig ismeretlen vala.

Kiválogattunk ennél fogva öt beszédet (Lectures) 1. Az önművelésről, 2. A jelen korszakokról, 3. A munkás osztályok emeléséről, 4. Észrevételek a nemzeti irodalom felett, 5. Észrevételek a nevelés felett, — és ezeket sikerült fordításban, Channingnek püspökünk, Főtiszt. Kriza János ur által irt rövid életrajzával együtt, a mint a mellékelt példányok mutatják, kiadtuk.

Mi azt hisszük, hogy midőn önök minket e vállalat megindításában anyagi segélyökkel oly szívesen támogattak, a legszebb krisztusi missiót teljesítették: tanítás nevelés által emelni fel az emberiséget arra a magaslatra, a hol Krisztus és az ő igaz tanítványa Channing állottak. Egyszersmind arról is megvagyunk győződve, hogy Channing munkáinak magyaryelven leendő kiadása a legszebb gyümölcsöt termi meg hazánkban az unitarizmusnak, a tiszta ker. igazságoknak terjesztésére.

Ugyanazért midőn ez alkalommal újabban is köszönetet mondanánk önöknek nemes áldozatkészségökért, mely által minket társadalmunkban közös szent ügyünknek, a tiszta jézusi elveknek terjesztésére képesítetttek, — nem tehetjük, hogy az ég áldását ne kérjük önöknek minden igaz és nemes munkáikra, hogy magasztos missiojukat teljesithessék.

Atyafiságos indulattal levén,
az urban szerető atyjokfiai.

Kááli Nagy Elek, Kriza János,
főgondnok. püspök.

Pap Mózes,
egyh. főjegyző.

Az amerikai unitárius társulat termei,

42. Chauncy street. Boston, Mass. 1871, martius 20.

Főtisztelendő Kriza János urnak.

Kedves Uram!

Nagy meglepéssel és örömmel vettem a Dr. Channing munkáinak példányait, s azokat az ön levelével együtt Committeénk, valamint a társulat májusi nagy gyűlése elébe fogom terjeszteni. Bizonyos vagyok benne, hogy az önök fordítása nagy örömet fog szerezni, annyival inkább, mert e mű létrehozásához önök a szeretetnek több munkájával járultak, mint mi a segélyvel. Ez erősíteni fogja a baráti kapcsolatot közöttünk.

Levén kiváló szeretettel

önnek hiva

Lowe Károly,

az Amer. Unit. társ. titkára.

Az amerikai unitárius társulat termei.

42. Chauncy street, Boston, Mass, Julius 31, 1871.

Kaali Nagy Elek urnak.

Kedves Uram!

Önnek az amerikai unitáriusokhoz küldött levelét vettük és a társulat évi gyűlésének bemutattuk, a mely gyűlésről való tudósítást mind önnek, mind pedig az önök magyar egyházából előttem ismeretes egyéneknek elküldöttem.

Az én hivatalos működésem e gyűléssel bevégeződött; s részint a hivatalból való kilépésem miatti elfoglaltatásom, részint betegségem miatt semmi választ nem küldöttünk önöknek. Engedje meg kifejeznem és biztositanom önt arról a nagy érdekeltségről, a melyet az ön levele ébresztett-, valamint arról az elégtételről, a melyet az önökkel folytatott érintkezésből származott barátságos viszonyból meritünk.

A Dr. Channing iratainak egy kötete örömmel fogadtatott, és mi hálás érzelemmel vagyunk önöknek igyekezete iránt, a melylyel önök azt honfiakkal megismertették.

Midőn Brassai urnak Angliában tett látogatását meghallottuk, az az óhajtság ébredt fel bennünk: vajha ő, vagy egyházuknak más képviselője Amerikába is eljöne; én azt reményelem, hogy nem messze az idő, mikor önök közül valamelyiket itt üdvözölhetjük.

Az én utódom az Amerikai Unitárius Társulat titkári hivatalában Tiszt. R. R. Schiften ur: és én jól tudom, hogy ő kedves

kötelességének tartja amaz érintkezés közege lenni, a mely az önök Consistoriuma és a mi Társulatunk közt keletkezett, s a mely remélem hova-tovább szorosabb lesz.

Teljes tisztelettel vagyok önnek igaz hive,
Lowe Károly.

A felolvasott levelek tartalmát az Egy. Főtanács a legörvendetesebb tudomásul vévén, megbizta a E. K. Tanácsot, hogy angolhoni és amerikai hitrokoinkkal kifejlődött eme hitrokoni és atyafiságos viszonyt fenntartani és azt minél szorosabbra fűzni igyekezzék.

Ezzel a rendes isteni tisztelet ideje elérkezvén, a főtanács tagjai együttesen a templomba mentek, a hol hévizi pap és f. fejköri jegyző, Péterfi Sándor afia, buzgó ima után egyházi beszédet tartott Máté 13. r 16. és 17. verseiben levő eme szent ígék alapján: A ti szemeitek boldogok, hogy látnak és füleitek hogy hallanak; mert bizony mondom nektek, hogy sok próféták és igazak kívánták látni, a melyeket ti láttok, és nem láthatták és hallani, a melyeket ti hallotok, de nem hallhatták. Már az alap ígék mutatják, hogy a beszéd méltó volt Péterfi Sándorhoz, a ki magának az egyházirodalomban kiadott beszédgyűjteménye által előnyösen ismert nevet szerzett. Bővebb ismertetésébe azonban nem bocsátkozunk; mert a szónok beleegyezésével legközelebről meg fog jelenni folyóiratunkban.

Templomozás után a tanácskozás tovább folytatvatván, még az nap a következő tárgyak nyertek ellátást.

1) Csokfalvi ekklezsiánkban az ekklezsia malma jövedelméből a belső embereknek adni szokott zabbér megváltási ajánlata elfogadtatott, meghatározatván, hogy a nevezett bér megváltási díjában a pap kapjon 100 frtot o. é. az oskola tanító 50 frtot o. é. minden évben szt. mihály napján fizetendőleg, s ha ez bár mi okból megszünnék, abban az esetben a zabbér-adásnak canon szerinti eddigi módja azonnal visszaállitassék. Ny. Szt. Lászlói ekklezsiánk tagjai pedig a zabbéradásnak teljes eltörlését kérelmezvén, kérelmeknek hely nem adatott. Továbbá Ny. szt. mártóni ekklezsiánkban a fabéradás a következőleg állitot meg, hogy jelenleg az ekklezsiában levő minden birtokos, minden igavonó marhával bíró gazda s kivétel nélkül minden gazda, ki mestersége vagy tőkepenze után

tartja fenn családját és minden ezután új házasegyén és minden más helységről ide telepedett a fennebbi osztályok valamelyikéhez sorolható gazda, fabér megváltási czim alatt egyszer mindenkorra fizessen állandó tőke gyanánt egy egy frtot o. é. Az e szerint részt már begyűlt és időről időre begyűlendő tőke illő biztosíték mellett fakamatra kiadatván, a beszerzett öt öl tüzfát, évenként Szt. Mihály napra, a marhás emberek kötelesek legyenek a papi telekre beszállítani s ölbé rakva az illető papnak számba adni az 1861-ben megállított kenyér és pálinka kiszolgáltatása mellett. Végre minthogy kükküllökéri egyházainkban a borkepe egy, a jelen század elején kelt, püspöki vizsgálatról szóló jegyzőkönyvi határozat értelmében igen sokak részéről egy magyar frttal szokott megváltatni: határoztatott, hogy a borkepe vagy természetmennyben fizetessék vagy pedig a helybeli évenkénti árfolyam szerinti öszveggel váltassék meg.

2) Néhai Jobbágy András afia által a tordai középtanodának hagyományozott szindi jószág tárgyában, melynek a nevezett tanoda igazgatósága ajánlása következtében az E. K. Tanács is eladását véleményezte: a főtanács azt határozta, hogy n. Jobbágy András hagyatékából a szindi tagosított birtok és a tordai határon hozzá tartozó szénafüvek megtartatván; Mészkon, Turban, M. Nagy Csánban, Pusztaszentkirályon és Szt.-Mihályfalván levő apróbb részletek adassanak el, oly célból, hogy az ezekből bejövendő öszveggel a hagyományt terhelő adósság törlesztessék és a megmaradó birtokon szükséges javítások megtétessenek. Ezen apróbb részleteknek eladása iránti javaslattételre, valamint a megtartandó jószágnak jövődöbeli kezelésére nézve pedig vélemény adásra Berde Mózes afia elnöklete alatt Szigeti Sándor, Antal Mihály és Nagy Lajos afia személyökben egy bizottság neveztetett ki, oly utasítással, hogy javaslatukat és véleményöket a E. K. Tanácshoz mielőbb adják be.

3) Az 1871-ik évre nyert 5000 frt államsegély felhasználására nézve a múlt évi eljáráshoz képest a következőt határozta a főtanács:

a) Az államsegély kivételekor a nyugtára megkivántató bélyegre fordítandó	17 ft 50 kr.
b) Az ekklezsiák és belső emberek tőketartozásai után eső 1871-ik évi kamatok fedezésére	2255 „ 90 „
c) A belső emberek tőke tartozásainak törleszt.	693 „ — „

- d) A kolozsvári második rendes papság fizetésébe és szállás-
pénzébe 600 ft — kr.
- e) Szegényebb ekkleziáink egyházi szüksé-
geire kiosztandó 433 „ 60 „

Összesen 5000 „ — „

4) A válóperek bélyegtelen elláthatása tárgyában a m. k. pénzügyminiszterhez felterjesztés intéztetett, azzal indokolva, hogy miután a bélyegtörvény a törvényszékek költségeinek fedezésére szolgál, a mi papi törvényszékeink fenntartása pedig nincs az állam terhére, ennél fogva válóper-okleveleinkre nézve méltányosan lehetne bélyegmentességet élveznünk.

5) Sepsi Miklósvárkör felterjesztése következtében intézkedés tétetett, hogy több helység, hol hitrokonink vannak, mint leányekkleziák valamelyik közelebbi ekkleziánkhoz csatoltassék. Ugyancsak Sepsi Miklósvárkör felterjesztése következtében tárgyalattott Sz. kereszturi középtanodánknál a VI-ik gym. osztály felállítása; de miután a tanárokat szaporítani ez idő szerint nincs módunkban, annak teljesedésbe vétele elhalasztatott.

6) Közigazgatási és törvénykezési testületeink szervezésére nézve mult évi főtanácsunk egy javaslatot küldött ki az egyházkörökkel leendő közlés és vélemény adás végett, de miután erre a vélemények még mindenik körből nem érkeztek bé, ezt a tárgyat a jelen főtanácsra elkészíteni nem lehetett s így nem is tárgyalathatott.

7) Meghatározatott, hogy falusi iskoláinkban minden tanuló gyermektől a tandij ezután egy iskolai évre legalább egy frt o. é. legyen. A hol több van, az a fizetés ezután is érvényben marad, valamint a hol erre nézve másnemű intézkedés van s a tandij természetben vagy földbirtok haszonélvezetével fizettetik, ott ez a fizetés mód továbbra is fenntartandó

8) A marosköri közgyűlés felterjesztése következtében, miután a környék özvegy-árvai gyámoldája közel 1000 frt tökével bir, meghatározatott, hogy a kamat $\frac{5}{6}$ részének a kijelölt célra való fordítása még a jelen év folytán folyóvá tétessék, $\frac{1}{6}$ része az alapszabályzat értelmében tőkésítendő lévén. Továbbá az alap lehető gyarapítása végett meghatározatott az is, hogy a papok és mesterek részéről eddigelő fizetett csekély díjak felemeltessenek, mihez képest a jövő 1872-ik év Szt.-György napján tul a nevezett gyámolda részére a papok évenként 1 frtot, a mesterek pedig 50

krt fizetnek; a bekebelezési illeték pedig a papok részéről 4 frt. a mesterek részéről 2 frtban o. é. állított meg.

9) Felolvastattak vallás és közoktatási m. k. miniszter, néhai b. Eötvös József elhalálózása alkalmából az E. K. Tanács által a néhainak özvegyéhez, valamint a főméltóságu m. k. miniszteriumhoz intézett két rendbeli részvét-irat s ezekkel kapcsolatban özv. b. Eötvös Józsefné ő nagyságának főgondnokunkhoz küldött válasza.

10) Udvarhelykőri esp. néhai Inczei József afia helyett a környék Gyöngyösi István, vargyasi pap és kőri jegyzőt esperessé választván, a főtanács nevezettet hivatalába megerősítette és feleskette; ugyancsak az Inczei József halálával megürült főközügyigazgatói és közszonoki állomásra a főtanács által Farkas György, maroskőri esp. afia választatott és eskettetett fel. Darkó Sándor, jánosfalvi papnak udvarhelykőri és Ütő Lajos, dompói papnak, küllőkőri jegyzökké, valamint Kozma Ferencz, állami tanítóképezdei tanár afiának a kereszturni közép tanoda pénztárnokává választatása megerősítették.

11) A mult évi főtanács intézkedése következtében akademiáról hazatért László József Kereszturra tanárrá neveztetett ki; V. Pálfi Károly ottani segédtanárnak közköltségén akademiára való kiküldetése elhatározott.

12) Kolozsvári tanár Benczédi Gergely afiának igazgatói időszakára letelvén, két évre ujjlag igazgatónak választatott; ugyancsak a kolozsvári iskolánál Uzoni Gábor halálával megürült féltanári állomás, az ő helyébe második rendes pappá választatott Dezsi Józseffel tölttetett bé.

13) Egyházi tanácsosokká választattak s részint még a főtanács folyama alatt fel is eskettettek: Ürmösi Boldizsár Ferencz, telekkönyvi igazgató, Ütő Lajos, dombói pap, László József kereszturni tanár és Derzsi József kolozsvári pap és tanár afiai.

14) Sándor János, papjelölt, azzal a kérelemmel járulván a főtanácshoz, hogy őt a maga tovább képzése céljából külföldre való utazhatására 500 o. é. frttal segítse, felajánlván magát akár papi, akár tanári állomásra: a főtanács ezt a kérelmet azzal a kijelentéssel tette át az E. K. Tanácshoz, hogy a maga részéről a segélyt hajlandó lévén megadni, hallgassa ki a pénzügyi bizottságot s ennek véleményéhez képest a további intézkedést tegye meg.

15) Ö s z s z e s t a n i n t é z e t e i n k állapotáról értesülvén az E. Főtanács a közelebbi iskolai év végével tartott közvizsgák-

ról szóló hivatalos jelentésekből, megnyugvással és örömmel vette azon tényt, hogy tanügyünk falusi iskoláinkban a múlt évben tetemesen gyarapodott, láthatólag haladott. Lát ugyan még igen sok hiányt és fogyatkozást, melyeknek orvoslását saját jó akaratunk és buzgalomunk mellett az időtől is várja, a midőn a tudás és műveltség szükségességének érzete általánosabban kezd nyilatkozni.

A haladás észrevehető az iskolákba járt növendékek számban. Az 187°/₁ isk. évben népiskoláinkban volt az ismétlődő iskolák növendékeivel együtt 5059 tanuló, míg az 18⁶⁹/₇₀ évben 4365 — gyarapodás 687.

Hogy a tanköteles és tényleg iskolába járó gyermekek számáról mindig tisztán értesülhessen az E. Főtanács s hogy a népességi táblázatok a lehető legnagyobb pontossággal és biztonsággal lehessen összeállítani; körrendelet útján újból megrendelte, hogy t. pap aai. október elején az anyakönyvekből elkészítvén a tankötelesek kimutatását, adják által isk. tanító atyánkfiaiának; a vizsgák alkalmával pedig a vizsgáló bizottmányok ezen kimutatások alapján vegyék számba a növendékeket, s aztán csatolják mindig jelentéseikhez,

Haladás látszik a tanszaknyújtásában. Kevés kivétellel ugyanis az ekklezsiákban Majus hó utolsó felében tartattak a zárvizsgák. Azon országos baj, hogy a szülők a tavaszi munkák béálltával gyermekeiket elvonják az iskolától, megvan miközöttünk is, s a kimutatások szerint az iskolába járt gyermekek közül sokan nem állottak vizsgára. Tudja ugyan az E. Főtanács, hogy e bajnak egyik fő oka népünk szegénysége; látván azonban éppen a tárgyalás alatti jelentésekből, hogy e tekintetben eddig tett intézkedéseinek látható jó következtése volt, s a vizsgák sokkal népesebbek voltak mint az előbbi évben is, körözvény útján viszont felhívja t. pap atyánkfiait és ekklezsiáink előjáróit, hogy rábeszélés felvilágosítás s hol szükséges, kényszerítés által is igyekezzenek eszközölni, hogy a tanköteles gyermekek járjanak iskolába s a nyolcz havi tanszakot tartásuk ki.

Haladást tapasztalt az E. Főtanács a sikerben is, mennyiben meggyőződött arról, hogy a jobb módon tanításra törekvésnek, az ügyszeretnek és buzgalomnak tagadhatatlanul látható jelei mutatkoznak néptanítóink munkálkodásában, ennek következtében a megállított tantárgyak mind taníttatnak, még pedig a viszo-

nyokhoz mérten előmenetelen. A felmerült egyes mulasztások orvoslására pedig megtette a szükséges intézkedéseket.

A haladás másik jele az ismétlő iskolák beállítása és szaporodása. A beérkezett jelentések szerint csak 284 növendék részesült volna ismétlő iskolázásban; azonban hihetőleg ennél sokkal többen vettek részt, minthogy több jelentésben említetik, hogy folyt ismétlő iskolázás, de nincs kimutatva, hogy hányan vettek részt, s mily eredménye volt ezen kísérletnek. Mivel pedig az E. Főtanács melegen ohajtja, hogy a rendes iskolákból kilépő hitfeleink még tovább is képeztessenek és mivelődjenek, de mert tudja, hogy tanító atyánkfiai tél folytában a rendes iskola vezetésével nagyon el vannak foglalva, az ismétlő iskolázástól csak akkor remélhet megnyugtató eredményt, ha a tanításban t. pap atyánkfiai is tetleges részt vesznek; ezért felhivta t. Esperes atyánkfiait, egyfelől arra, hogy az E. K. Tanácsnak e tekintetben még 1869-ben 123 szám alatt tett javaslatának tényleg alkalmazását eszközöljék, más felől arra, hogy a rendes iskolákról szóló jelentések mellé csatoltassék jelentés arról is, hogy az ismétlő iskolákban hányan vettek részt s mily eredménnyel, Az ismétlő iskolákban vizsgák nem tartatván, a jelentés mellé névsor nem szükséges csak számszerinti kimutatás a két nemű növendékekről.

A részletes intézkedések közül kiemeljük azt, hogy Kis Solymosi, Derzsi, Karácsonfalvi és H. Ujfalui részint öregrendü, de buzgó és kevéssé javadalmazott tanító atyánkfiait melegen ajánlja az E. Főtanács vallás és közoktatási miniszter ő nagyméltósága becses figyelmébe megjutalmazás végett.

Böloni ekklézsiánkat felhivta az E. Főtanács, hogy a tanköteles leánynevendékek számára iskola házat építtessen s gondoskodjék egy tanító beállításáról; a tanító, ha lehetséges, legyen nő, ki a növendékeket női munkára is tanítsa.

Négy felsőbb tanintézetünkben a tanügy a megállított rendszerént és módon kezeltetvén, azokra nézve újabb intézkedések nem voltak szükségesek.

Végül közöljük az őszzes tanintézetünkről őszzse állított táblás kimutatások őszzsetes kivonatát.

I. Falusi és népiskoláinkban volt:

Unitárius	fiu 2427	leány 1878
Más vallásu	" 282	" 181
	<hr/>	
Együtt	4768	
Az ismétlő iskolákban	284	
	<hr/>	
Együtt	5052	
Az 18 ⁶⁹ / ₇₀ évben	4356	
	<hr/>	
Gyarapodás	696	

II. A négy felsőbb tanoda összes népessége volt	565
az 18 ⁶⁹ / ₇₀ évben	611
	<hr/>
Apadás	46

III. Az összes tanintézetek népessége.

187 ⁰ / ₁ évben	5617
18 ⁶⁹ / ₇₀ "	4976
	<hr/>
Gyarapodás	641

16) Kelemen Benjámín afia több rendben tanusított áldozatkészségét a jelen főtanácsn azzal tetézte, hogy a tordai újból építendő középtanoda három lakszobájának felszerelésére korábbi ígéretéhez képest 300 — sismét a toroczközi iskola részére 200 frtot urbéri pappirokban az ülés színén beadott.

17) A latin szövegü papi oklevelek elfogyván, annak alapján egy magyar szövegü oklevél állittatott meg, melyet evangeliumi szellemeért egész terjedelemben im itt közlünk:

Mi, a magyar királyságban levő unitárius keresztény anyaszentegyház püspöke, ugy az egyházi körnvékek esperesei s az egyházi főtanács többi rendes tagjai ezennel nyilváníjuk mindeneknek a kiket illet: hogy jelen írásunk előmutatóját az urban szeretett atyánkfíát, Tiszteletes N. N. urat egyházi ünnepélyes szer-tartások közt esdve számára Istentől, mint a világosság kutfejétől a szent lélek ajándokát, kezeinknek fejére tétele mellett, az Isten igéjének szent szolgálatára, törvényesen és ünnepélyesen kibocsá-tottuk, felhatalmazást és szabadságot adván neki a papi hivatalra tartozó minden szent cselekvénynek, jognak és köteleességnek teljesítésére és gyakorlására, s a keresztény vallás igazságainak tanítására, magyarázására és szabad hirdetésére, oly szellemben és irányban, a mint azokat az evangelium alapján álló hitközségeinkben, a maga és mások lelkiismeretes vizsgálása és tanulmányozá-

sa után, józan belátása s őszinte erős meggyőződése szerént, a gondjaira bizott lelkek üdvére, anyaszentegyházunk épületére, Isten országának, az igazság, szabadság, szeretet és béke terjedésének előmozdítására minél hatosabban előadhatja ; valamint ő maga is miud ezekre, ugy szintén a fegyhetlen erkölcsös élet folytatására, s a hivatala egész körében való lelkes és kitartó munkásságra magát nyilvánosan letett esküje által szentül kötelezte.

Miknek erősségeül ime bizonyítványt főtanácsunk közpecsétjével s a püspök és egyházi főjegyző aláírásaikkal megerősítve kiadtuk.

. őszszegyült zsinati közgyűlésünkől. Az urnak
. évében hónap napján.

M á s o d i k n a p.

A főtanácsi ülés második napján a következő pénztári tárgyak jöttek elé.

1) Olvastattak a pénztár-vizsgáló bizottság jelentései. Ezekből kitünt. hogy a pénztár kezelése pontos, hiba nélküli. •

2) A kolozsvári köztanítóknak az oskolai tartozások fizetése alol leendő felmentetéseket, az iskolai szabályok rendén, a Főtanács helyben hagyta.

3) Az adósokra nézve meghatározatott, hogy mindazok, kik kamatot a 3-ik évben sem fizettek, minden különbség és tekintet nélkül pereltessenek be. A beperlést eszközendő ügyvéd felvételével és a további teendőkkel az E. K. Tanács bízott meg.

4) Kereszturon az isk. igazgatóság a 4-ik köztanító fizetését 20 frttal megpótolni határozván a kebli pénztárból, ezt a Főtanács örömmel hagyta helybe.

A kereszturi középtanodát illető Koncz alaphoz Néhai Gálfi Sándor és a pénztári kezelésről lemondott Pálfi Sándor helyébe kezező biztosokul megválasztattak Jakabházi Sigmond, dulló, és Kozma Ferencz, képezdei tanár, — oly utasítással, hogy a Főtanácsi határozatok értelmében a tőke- és kamatbeli befizetéseket további kezelésre Kolozsvárra küldjék fel.

6) Az 1872-re szóló költségvetés a pénzügyi bizottság kihallgatásával terjesztetett a Főtanács eleibe. A p. bizottság a költségvetésbe előirányzott 15654 frt 47 kr. csupán 85 frttal pótolta meg, a midőn az igazgató tanár fizetését 105 ftról 150 ftra emelte és az iskolai ellenőrnek 40 frt fizetést javasolt. E csekély kiadási összeg mellett is mutatkozik hiány 497 frt 30 kr, mit azonban a kamathátralékokból a főtanács fedezhetni reméll.

7) A pénztári tárgyak ezután ellátott tetemesebb részét a különböző számadások előterjesztése képezték.

Végül a jegyzőkönyvek megvizsgálására kiküldött bizottság jelentését a Képviselő Tanács iránti méltányoló elismerésével megtévén, s azt egy pár, a káplánokat s belső emberek özvegyeit illető canonokra vonatkozó indítvánnyal kísérvén, a melyeknek az egyházkörnyékekkel leendő közlése meghatározottatott, a közgyűlés főtisz. püspökünk szívélyes szavaival s esp. Farkas György imájával bészaratott.

Ezek valának jelen évi főtanácsunknak főbb tárgyai. Azt nincs miért mondanunk, hogy az első napon főtiszt. Kriza János püspökünk, a második napon pedig főgondnokunk, mlgs. Kaali Nagy Elek ur által adott közebédeknél a legélénkebb pohár köszöntések folytak, megemlékeztvén mindarról, a miről ily alkalmakkal megemlékezni nem csak szokás, hanem kedves kötelesség.